

ORIENTERING VED SØKNAD OM GJELDSSTIFTELSE OG PANTSETTELSE FOR PERSON UNDER VERGEMÅL

Innledning

Statsforvalteren i Oslo og Viken behandler og samtykker til søknader om gjeldsopptak og/eller pantsettelse av eiendeler som tilhører personer under vergemål. Med personer under vergemål menes mindreårige, og voksne som det er vedtatt vergemål for etter vergemålsloven kapittel 4 (vergetrengende). Før et samtykke kan gis, må tilstrekkelig dokumentasjon foreligge og visse vilkår må være oppfylt. Denne veiledningen er helt generell, og vi sender ut samme veiledning i alle saker. Dersom du har konkrete spørsmål tilknyttet søknaden din kan du ta kontakt med Statsforvalteren. Du har anledning til å ettersende dokumentasjon til søknaden helt frem til Statsforvalteren fatter vedtak.

Foto fra Shutterstock

Rettsregel

Gjeldsstiftelse og pantsettelse til sikkerhet for egen eller for andres gjeld reguleres av vergemålsloven § 40 første og tredje ledd. Følgende fremgår av bestemmelsen:

«Vergemål skal ha fylkesmannens samtykke til å stifte gjeld på vegne av den som er under vergemål. Samtykke kreves også ved pantsettelse av vedkommendes eiendeler.

[...]

Den som er under vergemål, kan ikke pådras kausjonsansvar, og hans eller hennes eiendeler kan ikke stilles som sikkerhet for andres gjeld. Vergemål kan med fylkesmannens samtykke gjøre unntak fra første punktum hvis det foreligger særlige grunner.»

Samtykke fra personen som har verge

Utgangspunktet er at myndige personer selv kan ta beslutninger av betydning for eget liv, herunder avgjørelser som gjelder gjeldsopptak og pantsettelse. Dette utgangspunktet gjelder også for personer som har fått oppnevnt verge. Forutsatt at han eller hun er samtykkekompetent, og forstår hva gjeldsopptak og pantsettelse innebærer, skal den vergetrengendes vilje og selvbestemmelsesrett respekteres. Dersom Statsforvalteren har dokumentasjon på at personen er samtykkekompetent og at han eller hun ønsker å ta opp gjeld eller pantsette eiendeler vil ikke Statsforvalteren foreta en egen vurdering av hva den vergetrengende er best tjent med.

Ved vurderingen av samtykkekompetanse legger Statsforvalteren normalt til grunn personens tilsynslege eller fastleges vurdering av hva personen er i stand til å ta stilling til. Følgende forhold vil være avgjørende:

- evne til å uttrykke valg
- evne til å forstå informasjon som er relevant for en avgjørelse
- evne til å forstå konsekvenser av et valg
- evne til å resonnerer og avveie alternativer

Vilkår ved gjeldsstiftelse og pantsettelse

Ved låneopptak må det søkes om samtykke fra Statsforvalteren. Samtykke kreves også dersom lånet skal pantesikres i eiendommen, jf. vergemålsloven § 39 første ledd bokstav b. Statsforvalterens vurdering av om det skal gis samtykke må bero på en helhetlig vurdering av hva som anses å være i den vergetrengendes/mindreåriges interesse – i tråd med lovens overordnede formål. Personens økonomi, risikoen lånet/pantsettelsen vil innebære og formålet med gjeldsopptaket er momenter som vektlegges.

For at Statsforvalteren skal kunne vurdere dette har vi behov for følgende dokumentasjon:

- **Begrunnelse for hvorfor gjeldsstiftelse og/eller pantsettelse er i den vergetrengendes interesse.** Det bør redegjøres for formålet med gjeldsopptaket, hvorfor det er nødvendig osv.
- **Finansieringsbevis og lånetilsagn fra bank.** Dokumentasjonen vil gi Statsforvalteren opplysninger om lånebetingelser, avdrag, betjeningstid og lignende. Dette er informasjon som vil ha betydning for vurderingen av hvor gunstig det vil være for den vergetrengende at Statsforvalteren godkjenner søknaden, herunder hvilken risiko pantsettelsen vil innebære for personen med verge.
- **Selvangivelse (dersom vergen ikke har levert vergeregnskap) og budsjett.** Inntekt, verdier og total gjeldsbelastning vil påvirke personens evne til å betjene gjelden, som igjen vil være avgjørende for om Statsforvalteren anser det forsvarlig å samtykke eller ikke. Selvangivelse vedlegges som dokumentasjon. Søker må også sende inn et budsjett over forventede inntekter og utgifter slik at vi kan vurdere hva personens fremtidige økonomiske situasjon vil gi rom for. Unntaksvis vil det ikke være behov for å vedlegge budsjett. Det vil typisk være dersom den vergetrengende har fått innvilget lån gjennom Husbanken/kommunen. Husbanken/kommunen foretar da en grundig vurdering før søknad innvilges.

Vilkår ved sikkerhetsstillelse for andres gjeld

Den klare hovedregel er at den vergetrengendes eiendeler, typisk bolig eller annen eiendom han eller hun eier/har en eierandel i, ikke skal stilles som sikkerhet for andres gjeld. Etter den gamle vergemålsloven var det et forbud mot slike ordninger. Bakgrunnen for dette var at sikkerhetsstillelse for andres gjeld normalt vil være i *låntakers* interesse – ikke den vergetrengendes interesse, som Statsforvalteren er satt til å ivareta.

Vergemålsloven åpner imidlertid for at det kan gjøres unntak i ekstraordinære tilfeller hvor et samtykke fra Statsforvalteren, etter en helhetsvurdering, klart må antas å være i *den vergetrengendes* interesse. En forutsetning for samtykke er at det er betryggende sikkerhet. Pantekrav, både tidligere og nytt, kan samlet sett ikke utgjøre mer enn 60 prosent av eiendommens takst.

Statsforvalteren gir sjelden samtykke til sikkerhetsstillelse for andres gjeld. Det er likevel gitt samtykke hvor det eksempelvis har vært nødvendig for at den vergetrengende skal kunne bli boende i boligen, og det antas å være særlig viktig for personen det gjelder. Samtykke forutsetter at andre løsninger har vært undersøkt og pantesikkerheten er høy. Andre situasjoner kan også gi grunnlag for samtykke, men som eksempelet viser skal det mye til. Det er ikke tilstrekkelig at det gis en god begrunnelse. Hvis det for eksempel vises til at den vergetrengende på grunn av sykdom har et særlig behov for stabilitet må det kunne dokumenteres med en uttalelse fra behandlende lege.

For at Statsforvalteren skal kunne vurdere dette har vi behov for følgende dokumentasjon:

- **Begrunnelse for hvorfor sikkerhetsstillelse for andres gjeld er i den mindreårige /vergetrengendes interesse.**
 - Det må gis en god begrunnelse for hvorfor søknaden er i *den vergetrengendes* interesse da det kun gis samtykke i spesielle tilfeller.
- **Finansieringsbevis og lånetilsagn fra bank.**
 - Dokumentasjonen vil gi Statsforvalteren opplysninger om lånebetingelser, avdrag, betjeningstid og lignende. Dette er informasjon som vil ha betydning for vurderingen av hvor gunstig det vil være for den vergetrengende at Statsforvalteren godkjenner søknaden, herunder hvilken risiko pantsettelsen vil innebære for personen med verge.
- **Låntakers selvangivelse og budsjett.**
 - Inntekt, verdier og total gjeldsbelastning vil påvirke personens evne til å betjene gjelden, som igjen vil være avgjørende for om Statsforvalteren anser det forsvarlig å samtykke til at gjelden pantesikres i den vergetrengendes eiendeler. Budsjett skal vedlegges for å vise forventede inntekter og utgifter, og hva personens økonomiske situasjon vil gi rom for.
- **Takst/verdivurdering.**
 - For at Statsforvalteren skal ha forutsetning for å vurdere risikoen pantsettelsen vil innebære har vi behov for en takst/verdivurdering av eiendommen det ønskes å tas sikkerhet i. Taksten/verdivurderingen skal ikke være eldre enn 6 måneder.

Ytterligere veiledning

Dersom noe er uklart eller det trengs veiledning ved utførelsen av vergemålet, står Statsforvalteren til tjeneste. Ta derfor gjerne nærmere kontakt med oss.

Postadresse:

Statsforvalteren i Oslo og Viken
Vergemålsavdelingen
Postboks 325
1502 Moss

Besøksadresser:

Stensberggaten 27, Oslo
Vogts gate 17, Moss
Dr. Hansteins gate 9, Drammen

Telefon: 69 24 70 00

E-post: sfovpost@statsforvalteren.no

<https://www.statsforvalteren.no/ov>